

Vragen	Brabantse Delta	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Beleid en doelen waterschap												
Heeft uw waterschap beleid op het gebied van energiebesparing? Zo ja, welk beleid betreft dit en wat zijn de doelen?	Ja Het waterschap heeft als doel om energieneutraal te zijn in 2025.	Ja Het waterschap heeft als doelstelling om 2% energiebesparing per jaar te realiseren. Daarnaast heeft het waterschap een circulaire routekaart met de volgende doelen: • energieneutraal in 2030, klimaatneutraal in 2035 en volledig circulair in 2050.	Ja De doelstellingen voor de periode 2021-2024 zijn als volgt: • Energiepositief in 2023 • Energielabel C voor alle gebouwen groter dan 100m2 • Erkende maatregelen 2020 afronden • Nieuwe ronde erkende maatregelen 2022/2023 • 1% jaarlijkse energiebesparing Waternetbreed voor de ISO 50.001	Ja Het doel is om in 2030 energieneutraal te zijn. In een programma worden diverse strategieën beschreven om deze ambitie te realiseren.	Nee Er zijn duurzaamheidsdoelen geformuleerd, waaronder de ambitie om in 2030 energieneutraal te zijn. In 2020 heeft het waterschap een visie opgesteld, waarin de volgende doelen zijn opgenomen: • 95% minder broeikasgassen in 2050 (ten opzichte van 1990), • Meerwaarde uit afvalwater, • Volledig circulair in 2050, • Versterking van biodiversiteit.	Ja Het waterschap heeft een strategie opgesteld met als doel om in 2025 energieneutraal te zijn. Verder streeft het waterschap naar klimaatneutraliteit in 2035.	Ja Het waterschap heeft sinds 2017 een programma waarin energiebesparing een belangrijk onderdeel is. Aanvankelijk was dit gekoppeld aan de landelijke MJA3-regeling, met als doelstelling een jaarlijkse verbetering van 2% in energie-efficiëntie.	Ja Het waterschap heeft een visie op duurzaamheid, vastgelegd in diverse beleidsdocumenten. De bestuurlijke ambitie, zoals omschreven in het bestuursprogramma 2023-2027, richt zich op het behalen van een energieneutrale bedrijfsvoering in 2025, met als aanvullende doelstelling een jaarlijkse energiebesparing van 1%.	Ja Het waterschap heeft als doelstellingen om energieneutraal te worden in 2030 en klimaatneutraal in 2035. Daarnaast is er een visie vastgesteld, waarin afspraken over energiebesparing zijn opgenomen.	Ja Het waterschap heeft beleid op het gebied van energiebesparing, met als doel energieneutraal te worden.	Ja Het waterschap heeft beleid op het gebied van energiebesparing, met als doel om in 2025 energieneutraal te zijn en in 2035 klimaatneutraal.	Nee Het waterschap heeft geen concrete doelen vastgesteld op het gebied van energiebesparing. Veel energiebesparende maatregelen zijn echter al in de afgelopen jaren, na de MJA3, opgenomen in de bestekken en ontwerpen.
Heeft uw waterschap beleid op het gebied van de inzet van alternatieve energiebronnen (zoals de inzet van zon, biogas en wind)? Zo ja, welk beleid betreft dit en wat zijn de doelen?	Ja Het waterschap heeft beleid op het gebied van alternatieve energiebronnen, met als doel lokaal per asset energieneutraal te worden.	Ja Het waterschap heeft als doel om energieverbruik te verminderen en meer duurzame opwek te realiseren. Dit doet het waterschap aan de hand van de inzet van zon, biogas en wind.	Nee De doelstellingen bevorderen wel de eigen productie van groene energie.	Ja Het waterschap zet in op de aanleg van eigen zonneparken en het groen inkopen van energie, zoals wind- of zonne-energie van Nederlandse bodem.	Nee Het waterschap streeft ernaar om in 2030 energieneutraal te zijn. Dit wil het bereiken door de aanschaf van lokaal geproduceerde Nederlandse groene stroom en door zelf groene energie op te wekken via zon, wind en biogas.	Ja Het waterschap heeft een Energiestrategie opgesteld waarin het streven naar energieneutraliteit in 2025 en klimaatneutraliteit in 2050 centraal staat.	Ja Dit beleid is opgenomen in een programma, met als doelstelling om in 2025 energieneutraal te zijn.	Nee Het waterschap heeft geen specifiek beleid voor de inzet van alternatieve energiebronnen, maar alternatieve energie is wel geïntegreerd in de bredere beleidsnota duurzame bedrijfsvoering. Binnen dit kader worden initiatieven ontwikkeld en uitgevoerd voor alternatieve energiebronnen.	Ja Het waterschap streeft ernaar energieneutraal te worden in 2030 en klimaatneutraal in 2035, zoals vastgelegd in het bestuursakkoord.	Ja Het beleid van het waterschap is gericht op het op termijn energieneutraal worden. Dit wordt gerealiseerd door zowel energiereductie als de eigen opwekking van groene energie, waaronder zon, biogas, waterkracht, en mogelijk in de toekomst wind en aquathermie.	Ja Het doel is dat alle opwekking en opslag van energie wordt toegepast waar mogelijk, met de voorwaarde dat de investering binnen 10 jaar moet zijn terugverdiend. Dit beleid wordt over de volle breedte van energiebronnen geïmplementeerd.	Ja Het waterschap heeft beleid op het gebied van de inzet van alternatieve energiebronnen, vastgelegd in een strategie. In deze strategie zijn verschillende doelen geformuleerd, waaronder: • Energieneutraal op jaarbasis in 2025 • Zo veel mogelijk energieneutraal op uurbasis in 2040 • Energieneutraal en fossielvrij in alle processen in 2040 • Fossielvrij, inclusief noodvoorzieningen, in 2050 • Biogas omzetten op alle zuiveringen met biogas, met als doel 2030.
Werkt u op het gebied van energiebesparing of de inzet van alternatieve energiebronnen samen met andere waterschappen of gemeenten (bijv. gedeelde installaties)? Zo ja, met welk waterschap op welk gebied en hoe ziet deze samenwerking eruit?	Ja Het waterschap werkt samen met andere waterschappen en gemeenten op het gebied van energiebesparing en alternatieve energie.	Ja. Biogas wordt geleverd aan de afvalstoffendienst en een commerciële partij voor brandstof.	Nee Er is sprake van informele kennisdeling en georganiseerde kennisdeling via de Unie van Waterschappen, de provincie, etc.	Nee Het waterschap geeft aan niet samen te werken met andere waterschappen of gemeenten.	Ja Het waterschap zoekt samenwerking met andere waterschappen, gemeenten en de provincie.	Ja In een strategie is vastgelegd dat samenwerking met diverse stakeholders essentieel is voor het realiseren van een klimaatneutrale regio.	Ja Er vindt samenwerking plaats met andere overheden onder de vlag van de Regionale Energiestrategie (RES). Daarnaast organiseert de Unie van Waterschappen driemaal per jaar een Energie- en Klimaatdag, waar de waterschappen kennisdelen.	Ja Het waterschap werkt niet samen met andere waterschappen op het gebied van energiebesparing of de inzet van alternatieve energiebronnen. Wel is er samenwerking met een waterbedrijf om effluent gezamenlijk op te werken tot industriewater. Ook wordt kennis gedeeld met andere waterschappen in landelijke platformen.	Ja Het waterschap werkt actief samen met andere waterschappen op het gebied van energie-informatieplicht, besparingsmaatregelen, klimaatneutraliteit, groengas, waterstof, pure zuurstof, windenergie, enzovoort.	Ja Locatiespecifieke kansen worden samen met gemeenten en bedrijven verkend. Bovendien wordt er veel kennis gedeeld met andere waterschappen over energie, groengas, aquathermie, en gerelateerde thema's, bijvoorbeeld in landelijke werkgroepen.	Ja Het waterschap werkt samen met andere waterschappen. Er is een gezamenlijk energiecontract afgesloten, waarbij 100% duurzame stroom wordt afgenomen, inclusief Garanties van Oorsprong (GVO's) en een opwekverplichting.	Ja Via de Unie van Waterschappen neemt het waterschap deel aan verschillende praktijkleergroepen die zich richten op energie en verduurzaming. Daarnaast werkt het waterschap samen met gemeenten, evenals met Rijkswaterstaat, de Provincie, het Rijksvastgoedbedrijf, de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland en de MKGG.
Energiegebruik waterschap												
Zijn er cijfers bekend over hoeveel energie uw waterschap in de afgelopen 5 jaren heeft gebruikt? Zo ja, geef aan hoeveel energie er is gebruikt (in kWh, uitgesplitst per jaar).	2019: 38.087.423 2020: 37.353.749 2021: 33.571.108 2022: 37.836.252 2023: 39.238.681	2019: 37.889.138 2020: 37.586.884 2021: 35.817.539 2022: 33.130.157 2023: 35.182.969	2019: 47.348.728 2020: 43.373.831 2021: 46.218.852 2022: 47.179.707 2023: 54.887.920	2019: 52.107.949 2020: 54.121.619 2021: 57.935.033 2022: 58.686.604 2023: 62.540.026	2019: 41.512.855 2020: 38.031.246 2021: 39.534.233 2022: 38.812.423 2023: 44.400.650	2019: 49.821.232 2020: 63.652.959 2021: 68.995.325 2022: 70.957.604 2023: 76.694.252	2019: 81.929.015 2020: 82.179.108 2021: 80.240.413 2022: 76.081.575 2023: 89.445.514	2019: 18.378.034 2020: 13.597.224 2021: 22.165.061 2022: 18.462.626 2023: 23.635.294	2019: 31.101.824 2020: 32.086.232 2021: 30.769.904 2022: 31.358.984 2023: 31.835.018	2019: 44.721.101 2020: 41.388.263 2021: 42.200.217 2022: 40.059.805 2023: 41.877.583	2019: 85.000.34 2020: 85.321.23 2021: 89.883.38 2022: 82.947.88 2023: 92.125.91	2019: 28.906.982 2020: 28.885.876 2021: 28.731.951 2022: 28.057.538 2023: 38.805.211

Vragen	Brabantse Delta	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Is het bekend waarvoor deze energie de afgelopen 5 jaar is gebruikt? Zo ja, kunt u een indicatie geven van de verdeling van de hierboven aangegeven hoeveelheid energie over de verschillende posten (in kWh, uitgesplitst per jaar)?	2019 Zuiveringsbeheer: 32.206.032 Watersysteem: 4.940.335 Overig: 941.056 2020 Zuiveringsbeheer: 31.260.224 Watersysteem: 4.966.782 Eigen mobiliteit, transport & onderhoud: 4.567 Overig: 1.122.176 2021 Zuiveringsbeheer: 27.656.493 Watersysteem: 4.794.989 Eigen mobiliteit, transport & onderhoud: 10.491 Overig: 1.109.135	2019: Zuiveringsbeheer: 35.406.999 Watersysteem: 1.811.517 Overig: 670.622 2020: Zuiveringsbeheer: 34.957.308 Watersysteem: 2.060.948 Eigen mobiliteit, transport & onderhoud: 10.792 Overig: 557.836 2021: Zuiveringsbeheer: 33.099.764 Watersysteem: 2.159.624 Eigen mobiliteit, transport & onderhoud: 13.827 Overig: 544.924	2019: Zuiveringsbeheer: 38.632.654 Watersysteem: 7.115.481 Overig: 1.600.593 2020: Zuiveringsbeheer: 36.290.007 Watersysteem: 6.926.616 Eigen mobiliteit, transport & onderhoud: 11.478 Overig: 1.453.730 2021: Zuiveringsbeheer: 37.853.167 Watersysteem: 6.793.439 Eigen mobiliteit, transport & onderhoud: 37.633 Overig: 1.534.613	2019 Zuiveringsbeheer: 44.291.834 Watersysteem: 6.358.854 Overig: 1.457.260 2020 Zuiveringsbeheer: 46.315.292 Watersysteem: 6.625.361 Overig: 1.180.966 2021 Zuiveringsbeheer: 48.948.104 Watersysteem: 7.649.632 Overig: 1.337.632	2019: RWZI's, 33.691.452 Rioolgemaal, 2.885.166 Huisvesting, 365.132 Overig: 4.571.105 2020: RWZI 30.398.270 Rioolgemaal 2.907.474 Huisvesting 347.657 Overig: 4.377.845 2021: RWZI 32.628.705 Rioolgemaal 2.735.012 Huisvesting 500.661 Overig: 3.819.855	2019: Zuiveringsbeheer: 44.100.799 Watersysteem: 5.406.947 Overig: 538.560 2020: Zuiveringsbeheer: 57.033.623 Watersysteem: 6.160.827 Eigen mobiliteit, transport & onderhoud: 383 Overig: 451.101 2021: Zuiveringsbeheer: 63.077.908 Watersysteem: 5.441.327 Eigen mobiliteit, transport & onderhoud: 0 Overig: 444.195	2019: Zuiveringsbeheer: 51.152.290 Watersysteem: 5.406.947 Overig: 2.226.316 2020: Zuiveringsbeheer: 48.807.148 Watersysteem: 20.313.548 Eigen mobiliteit, transport & onderhoud: 19.335 Overig: 2.013.337 2021: Zuiveringsbeheer: 43.247.251 Watersysteem: 19.446.360 Eigen mobiliteit, transport & onderhoud: 24.465 Overig: 1.585.151	2019: Zuiveringsbeheer: 11.788.595 Watersysteem: 5.389.472 Overig: 1.199.967 2020: Zuiveringsbeheer: 11.759.876 Watersysteem: 6.854.861 Eigen mobiliteit, transport & onderhoud: 0 Overig: 1.151.487 2021: Zuiveringsbeheer: 12.874.688 Watersysteem: 8.118.579 Eigen mobiliteit, transport & onderhoud: 4.183 Overig: 1.167.611	2019: Zuiveringsbeheer: 27.758.589 Watersysteem: 2.665.323 Overig: 677.912 2020: Zuiveringsbeheer: 28.731.696 Watersysteem: 2.765.080 Eigen mobiliteit, transport & onderhoud: 0 Overig: 589.456 2021: Zuiveringsbeheer: 27.967.817 Watersysteem: 2.213.914 Eigen mobiliteit, transport & onderhoud: 190 Overig: 587.983	2019 Zuiveringsbeheer: 43.356.349 Watersysteem: 320.293 Overig: 1.044.459 2020 Zuiveringsbeheer: 39.826.425 Watersysteem: 369.068 Eigen mobiliteit, transport & onderhoud: 0 Overig: 1.190.770 2021 Zuiveringsbeheer: 40.812.316 Watersysteem: 479.959 Eigen mobiliteit, transport & onderhoud: 7.957 Overig: 899.985	2019 Zuiveringsbeheer: 31.071.864 Watersysteem: 453.754 Overig: 907.626 2020 Zuiveringsbeheer: 31.614.530 Watersysteem: 368.296 Eigen mobiliteit, transport & onderhoud: 10.435 Overig: 852.724 2021 Zuiveringsbeheer: 32.265.199 Watersysteem: 424.482 Eigen mobiliteit, transport & onderhoud: 13.555 Overig: 732.723	2019: Zuiveringsbeheer: 10.381.050 Watersysteem: 18.084.221 Overig: 441.711 2020: Zuiveringsbeheer: 8.436.473 Watersysteem: 20.072.615 Eigen mobiliteit, transport & onderhoud: 58 Overig: 376.730 2021: Zuiveringsbeheer: 8.772.780 Watersysteem: 19.581.670 Eigen mobiliteit, transport & onderhoud: 237 Overig: 377.264
	2022 Zuiveringsbeheer: 27.268.192 Watersysteem: 10.072.424 Eigen mobiliteit, transport & onderhoud: 29.878 Overig: 495.758 2023 Zuiveringsbeheer: 30.881.895 Watersysteem: 6.575.791 Eigen mobiliteit, transport & onderhoud: 35.178 Overig: 1.745.817	2022: Zuiveringsbeheer: 30.520.892 Watersysteem: 2.066.621 Eigen mobiliteit, transport & onderhoud: 7.689 Overig: 534.955 2023: Zuiveringsbeheer: 32.498.031 Watersysteem: 3.057.493 Eigen mobiliteit, transport & onderhoud: 37.594 Overig: 589.861 Het waterschap geeft aan dat het zuiveringsbeheer het meeste stroom verbruikt.	2022: Zuiveringsbeheer: 39.350.849 Watersysteem: 6.176.173 Eigen mobiliteit, transport & onderhoud: 45.561 Overig: 1.607.124 2023: Zuiveringsbeheer: 41.802.033 Watersysteem: 11.383.651 Eigen mobiliteit, transport & onderhoud: 49.073 Overig: 1.653.163	2022 Zuiveringsbeheer: 47.342.168 Watersysteem: 10.054.063 Overig: 1.291.373 2023 Zuiveringsbeheer: 49.447.420 Watersysteem: 12.023.189 Eigen mobiliteit, transport & onderhoud: 163.963 Overig: 1.069.417	2022: RWZI 31.091.871 Rioolgemaal 2.779.388 Huisvesting 416.689 Overig: 4.524.475 2023: RWZI 34.496.995 Rioolgemaal 3.650.120 Huisvesting 463.912 Overig: 5.789.624	2022: Zuiveringsbeheer: 64.831.399 Watersysteem: 5.683.008 Eigen mobiliteit, transport & onderhoud: 7.178 Overig: 423.705 2023: Zuiveringsbeheer: 68.766.216 Watersysteem: 7.364.994 Eigen mobiliteit, transport & onderhoud: 20.822 Overig: 534.024	2022: Zuiveringsbeheer: 42.012.472 Watersysteem: 17.269.635 Eigen mobiliteit, transport & onderhoud: 41.716 Overig: 1.595.807 2023: Zuiveringsbeheer: 43.427.398 Watersysteem: 26.381.851 Eigen mobiliteit, transport & onderhoud: 65.071 Overig: 2.000.681	2022: Zuiveringsbeheer: 11.101.896 Watersysteem: 6.157.382 Eigen mobiliteit, transport & onderhoud: 7.780 Overig: 1.195.768 2023: Zuiveringsbeheer: 11.868.530 Watersysteem: 10.591.214 Eigen mobiliteit, transport & onderhoud: 10.217 Overig: 1.165.333	2022: Zuiveringsbeheer: 28.176.227 Watersysteem: 2.515.841 Eigen mobiliteit, transport & onderhoud: 25.916 Overig: 641.000 2023: Zuiveringsbeheer: 28.450.672 Watersysteem: 2.686.405 Eigen mobiliteit, transport & onderhoud: 11.532 Overig: 686.409	2022 Zuiveringsbeheer: 38.638.742 Watersysteem: 402.995 Eigen mobiliteit, transport & onderhoud: 34.777 Overig: 983.291 2023 Zuiveringsbeheer: 40.230.355 Watersysteem: 405.227 Eigen mobiliteit, transport & onderhoud: 163.963 Overig: 1.078.038	2022 Zuiveringsbeheer: 33.360.598 Watersysteem: 286.173 Eigen mobiliteit, transport & onderhoud: 30.821 Overig: 766.305 2023 Zuiveringsbeheer: 44.543.380 Watersysteem: 606.137 Eigen mobiliteit, transport & onderhoud: 39.108 Overig: 744.333	2022: Zuiveringsbeheer: 10.134.328 Watersysteem: 17.551.502 Eigen mobiliteit, transport & onderhoud: 6.293 Overig: 365.415 2023: Zuiveringsbeheer: 10.489.070 Watersysteem: 27.944.896 Eigen mobiliteit, transport & onderhoud: 2.411 Overig: 368.834
Kunt u aangeven hoeveel CO2 door dit energiegebruik is uitgestoten (kton) de afgelopen 5 jaar?	2019 Zuiveringsbeheer: 0 Watersysteem: 0 Overig: 0 2020 Zuiveringsbeheer: 0 Watersysteem: 0 Eigen mobiliteit, transport & onderhoud: 3 Overig: 0 2021 Zuiveringsbeheer: 0 Eigen mobiliteit, transport & onderhoud: 5 Overig: 0	2019: Zuiveringsbeheer: 164 Watersysteem: 0 Eigen mobiliteit, transport & onderhoud: 0 Overig: 0 2020: Zuiveringsbeheer: 159 Watersysteem: 0 Eigen mobiliteit, transport & onderhoud: 0 Overig: 0 2021: Zuiveringsbeheer: 505 Watersysteem: 0 Eigen mobiliteit, transport & onderhoud: 8 Overig: 0	2019: Zuiveringsbeheer: 457 Watersysteem: 0 Eigen mobiliteit, transport & onderhoud: 0 Overig: 0 2020: Zuiveringsbeheer: 472 Watersysteem: 0 Eigen mobiliteit, transport & onderhoud: 0 Overig: 0 2021: Zuiveringsbeheer: 1.310 Watersysteem: 0 Eigen mobiliteit, transport & onderhoud: 6 Overig: 0	2019 Zuiveringsbeheer: 0 Watersysteem: 0 Huisvesting: 0 2020 Zuiveringsbeheer: 0 Watersysteem: 0 2021 Zuiveringsbeheer: 19.699 Watersysteem: 4.253 Overig: 744 2022 Zuiveringsbeheer: 19.699 Watersysteem: 4.253 Overig: 744 2023 Zuiveringsbeheer: 17.485 Watersysteem: 5.258 Overig: 675	2019: (conversiefactor 649 g CO2/ eenheid) RWZI's, 218.657 kton CO2 Rioolgemaal, 18.724 kton CO2 Huisvesting, 2.370 kton CO2 Overig, 29.667 kton CO2 2020: (conversiefactor 556 g CO2/ eenheid) RWZI 169.014 Rioolgemaal 16.165 Huisvesting 1.933 Overig 24.341 2021: (conversiefactor 556 g CO2/ eenheid) RWZI 181.416 Rioolgemaal 15.207 Huisvesting 1.950 Overig 21.239	2019: Zuiveringsbeheer: 2.188 Watersysteem: 0 Eigen mobiliteit, transport & onderhoud: 0 Huisvesting: 0 2020: Zuiveringsbeheer: 0 Watersysteem: 0 Eigen mobiliteit, transport & onderhoud: 0 Huisvesting: 0 2021: Zuiveringsbeheer: 0 Watersysteem: 0 Eigen mobiliteit, transport & onderhoud: 0 Huisvesting: 0	De CO2-emissiefactor voor stroom varieert per jaar. In 2019, 2020, 2021 en 2022 kocht het waterschap Europese windenergie in. Sinds 2023 maakt het waterschap gebruik van Nederlandse windenergie, die een emissiefactor van 0 heeft. 2019: Zuiveringsbeheer: 7.799 Watersysteem: 0 Overig: 0 2020: Zuiveringsbeheer: 5.526 Eigen mobiliteit, transport & onderhoud: 3 Overig: 0 2021: Zuiveringsbeheer: 24.448 Watersysteem: 10.812 Eigen mobiliteit, transport & onderhoud: 14	Het waterschap geeft aan dat in 2019 en 2020 de inkoop van duurzame elektriciteit uit andere EU landen dan Nederland plaatsvond met een CO2-uitstoot van 0 kg CO2 per kWh werd gerekend, terwijl hiervoor vanaf 2021 de emissiefactor van 'grijze stroom' werd gebruikt. Daardoor zijn de cijfers van 2019-2020 en 2021-2023 niet goed vergelijkbaar. Ook zijn andere emissiefactoren mogelijk in de loop der tijd gewijzigd. 2019: Zuiveringsbeheer: 37 Watersysteem: 26 Eigen mobiliteit, transport & onderhoud: 1.653 Overig: 158	2019: Zuiveringsbeheer: 0 Watersysteem: 0 Eigen mobiliteit, transport & onderhoud: 0 Overig: 0 2020: Zuiveringsbeheer: 0 Watersysteem: 0 Eigen mobiliteit, transport & onderhoud: 0 Overig: 0 2021: Zuiveringsbeheer: 1.640 Watersysteem: 166 Eigen mobiliteit, transport & onderhoud: 0 Overig: 0	2019 Zuiveringsbeheer: 0 Watersysteem: 0 Eigen mobiliteit, transport & onderhoud: 0 Huisvesting: 0 2020 Zuiveringsbeheer: 0 Watersysteem: 0 Eigen mobiliteit, transport & onderhoud: 0 Overig: 0 2021 Zuiveringsbeheer: 22.692 Watersysteem: 267 Eigen mobiliteit, transport & onderhoud: 4 Overig: 500	2019: Zuiveringsbeheer: 0 Watersysteem: 0 Eigen mobiliteit, transport & onderhoud: 0 Huisvesting: 0 2020: Zuiveringsbeheer: 0 Watersysteem: 0 Eigen mobiliteit, transport & onderhoud: 0 Huisvesting: 0 2021: Zuiveringsbeheer: 0 Watersysteem: 0 Eigen mobiliteit, transport & onderhoud: 0 Huisvesting: 0	2019: Zuiveringsbeheer: 6.737 Watersysteem: 11.737 Overig: 287 2020: Zuiveringsbeheer: 849 Watersysteem: 2.019 Eigen mobiliteit, transport & onderhoud: 0 Overig: 38 2021: Zuiveringsbeheer: 4.878 Watersysteem: 10.887 Eigen mobiliteit, transport & onderhoud: 0 Overig: 210

Vragen	Brabantse Delta	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
	2022 Zuiveringsbeheer: 0 Watersysteem: 0 Eigen mobiliteit, transport & onderhoud: 9 Overig: 10 2023 Zuiveringsbeheer: 0 Watersysteem: 0 Eigen mobiliteit, transport & onderhoud: 9 Overig: 0	2022: Zuiveringsbeheer: 16.533 Watersysteem: 1.081 Eigen mobiliteit, transport & onderhoud: 4 Overig: 280 2023: Zuiveringsbeheer: 502 Watersysteem: 0 Eigen mobiliteit, transport & onderhoud: 7 Overig: 0	2022: Zuiveringsbeheer: 1.295 Watersysteem: 0 Eigen mobiliteit, transport & onderhoud: 9 Overig: 0 2023: Zuiveringsbeheer: 1.272 Watersysteem: 0 Eigen mobiliteit, transport & onderhoud: 4 Overig: 0	2022 Zuiveringsbeheer: 19.699 Watersysteem: 4.253 Overig: 744 2023 Zuiveringsbeheer: 17.485 Watersysteem: 5.258 Overig: 675	2022: (conversiefactor 523 g CO2/ eenheid) RWZI 162.611 Rioolgemalen 14.537 Huisvesting 2.179 Overig 23.663 2023: (conversiefactor 456 g CO2/ eenheid) RWZI 157.306 Rioolgemalen 16.644 Huisvesting 2.115 Overig 26.401	2022: Zuiveringsbeheer: 0 Watersysteem: 0 Eigen mobiliteit, transport & onderhoud: 0 Huisvesting: 0 2023: Zuiveringsbeheer: 0 Watersysteem: 0 Eigen mobiliteit, transport & onderhoud: 3 Huisvesting: 0 Het waterschap geeft aan sinds 2020 100% groene stroom in te kopen. Dit is eveneens een maatregel is uit de CO2-prestatieladder waarvoor het waterschap gecertificeerd is op trede 3.	2022: Zuiveringsbeheer: 22.217 Watersysteem: 9.032 Eigen mobiliteit, transport & onderhoud: 22 Overig: 835 2023: Zuiveringsbeheer: 5.505 Watersysteem: 0 Eigen mobiliteit, transport & onderhoud: 13 Overig: 0	2020: Zuiveringsbeheer: 24 Watersysteem: 26 Eigen mobiliteit, transport & onderhoud: 810 Overig: 150 2021: Zuiveringsbeheer: 7.190 Watersysteem: 4.536 Eigen mobiliteit, transport & onderhoud: 1.591 Overig: 1.027 2022: Zuiveringsbeheer: 7.018 Watersysteem: 3.248 Eigen mobiliteit, transport & onderhoud: 1.544 Overig: 978 2023: Zuiveringsbeheer: 6.458 Watersysteem: 4.851 Eigen mobiliteit, transport & onderhoud: 1.593 Overig: 867	2022: Zuiveringsbeheer: 7.665 Watersysteem: 1.316 Eigen mobiliteit, transport & onderhoud: 8 Overig: 335 2023: Zuiveringsbeheer: 12.974 Watersysteem: 1.225 Eigen mobiliteit, transport & onderhoud: 5 Overig: 313	2022 Zuiveringsbeheer: 20.208 Watersysteem: 211 Eigen mobiliteit, transport & onderhoud: 18 Overig: 514 2023 Zuiveringsbeheer: 0 Watersysteem: 0 Eigen mobiliteit, transport & onderhoud: 36 Overig: 0	2022: Zuiveringsbeheer: 0 Watersysteem: 0 Eigen mobiliteit, transport & onderhoud: 0 Huisvesting: 0 2023: Zuiveringsbeheer: 0 Watersysteem: 0 Eigen mobiliteit, transport & onderhoud: 0 Huisvesting: 0	2022: Zuiveringsbeheer: 5.300 Watersysteem: 9.179 Eigen mobiliteit, transport & onderhoud: 0 Overig: 191 2023: Zuiveringsbeheer: 4.783 Watersysteem: 12.743 Eigen mobiliteit, transport & onderhoud: 1 Overig: 168
Infilling en ervaring verplichtingen												
Energiebesparingsplicht Hoe geeft het waterschap invulling aan de energiebesparingsplicht?	Het waterschap is continu bezig met het invullen van de energiebesparingsplicht. Bij elk project wordt er gebruikgemaakt van een soort bibliotheek, waarin bijvoorbeeld wordt aangegeven welke pomp het meest energiezuinig is.	Het waterschap heeft het format ingevuld van RVO. Hiervoor zijn de grootverbruikers en energiebesparende maatregelen in kaart gebracht.	De invulling van de energiebesparingsplicht wordt gedaan per waardeketen (RWZI, gemalen, etc.). Om synergievoordelen te benutten wordt er wel een centrale coördinatie uitgevoerd vanuit de beleid en strategie afdeling. De praktische invulling hiervan is conform de standaard EML van RVO.	Tot nu toe heeft het waterschap een vooraf reactieve aanpak gehanteerd. Bij onderhoud neemt het waterschap de energiebesparingsplicht mee, maar de aanpak is vooral reactief, vaak naar aanleiding van controles door omgevingsdiensten. Maatregelen zijn doorgaans eenvoudig, zoals betere verlichting. Energiebesparing wordt op de meeste locaties geïntegreerd in regulier onderhoud.	Het waterschap geeft invulling aan de energiebesparingsplicht door een grondige inventarisatie van ontbrekende energiebesparende maatregelen. Deze inventarisatie is uitgevoerd door een adviesbureau.	Het waterschap geeft invulling aan de energiebesparingsplicht door de aanlevering van de benodigde gegevens voor zowel de informatieplicht als de onderzoeksplicht te coördineren vanuit het programma. Bij het indienen van de benodigde informatie is gebruikgemaakt van de voorgeschreven formats van het RVO.	Het waterschap geeft invulling aan de energiebesparingsplicht conform de eisen van deze verplichting. Dat betekent dat energiebesparende maatregelen worden uitgevoerd op basis van de EML, mits deze binnen vijf jaar kunnen worden terugverdiend. Deze maatregelen worden toegepast op objecten met een energieverbruik van meer dan 50.000 kWh per jaar.	Het waterschap blijft bepaalde onderdelen van de MIA3-aanpak vrijwillig toepassen vanwege zijn ambitieuze energiebesparingsdoelen. In 2023 nam het waterschap voor het eerst deel aan de Informatieplicht en Onderzoeksplicht, wat leidde tot enkele verplichte maatregelen. De impact hiervan is echter kleiner dan de resultaten van eerdere maatregelen uit het eigen Energie Efficiency Plan.	Het waterschap werkt de energiebesparingsplicht uit via EML-lijsten en energieonderzoeken op drie locaties. Dit heeft nieuwe maatregelen opgeleverd, waarvan sommige snel kunnen worden uitgevoerd, terwijl andere eerst moeten worden gebudgetteerd. Bij storingen en vervangingen wordt energie-efficiënte apparatuur gebruikt, zoals Ledverlichting en motoren (IE3/IE4).	Het waterschap geeft invulling aan de energiebesparingsplicht door na een grondige analyse van het energieverbruik over het referentiejaar 2022 vast te stellen dat de locaties aan de energiebesparingsplicht moeten voldoen. Vanwege de omvang van deze verplichting is een projectteam opgericht, dat samen met een externe adviseur heeft gezorgd voor de rapportage over de energiebesparingsplicht bij RVO, gebruikmakend van de beschikbare sjablonen en de erkende maatregelenlijst.	Het waterschap geeft aan bovenwettelijk invulling te geven aan de verplichting. Het waterschap vindt de energiebesparingsplicht wettelijk gezien niet streng genoeg. Ondanks dat er bij waterschappen een groot energieverbruik is, met inefficiëntie als gevolg, ligt de focus vaak op relatief kleine maatregelen, zoals het vervangen van verlichting. Het waterschap kiest er liever voor om de grotere kansen aan te pakken, zoals het faseren van gas, biobased bouwen en efficiënter werken, aangezien dit meer impact heeft op het totale energieverbruik.	Het waterschap geeft invulling aan de energiebesparingsplicht door de EML-lijsten en andere verplichte zaken in te vullen. De implementatie van de energiebesparende maatregelen moet nog worden gestart.
Voldoet deze invulling aan de wet- en regelgeving?	Ja	Ja	Ja	Deels	Deels	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Deels
			Het waterschap geeft aan dat een deel van de opgenomen maatregelen vanuit eerdere energiebesparingsrondes al is uitgevoerd. Voor de meest recente ronde geldt echter dat de maatregelen nog niet zijn uitgevoerd en dat er nog geen concrete planning is opgesteld. Met de aanstelling van een nieuwe collega op deze functie wordt verwacht dat de uitvoering binnenkort weer wordt opgepakt.	De eerste controles zijn uitgevoerd, maar op sommige locaties moeten er nog werkzaamheden worden uitgevoerd om volledig te voldoen.	Het waterschap heeft prioriteit gegeven aan maatregelen met een groot besparingspotentieel, waardoor verplichte kleinere maatregelen, zoals energiebesparing bij verlichting, zijn achtergebleven.			Het waterschap voldoet aan de wet- en regelgeving van de plicht. Maatregelen met een terugverdientijd van minder dan 5 jaar worden uitgevoerd. Daarnaast voert het waterschap zijn eigen beleid uit, waarbij vaak maatregelen worden genomen met een terugverdientijd die langer is dan de wettelijke 5 jaar.	Het waterschap overweegt soms (zeer) grote maatregelen met een veel langere terugverdientijd dan de wettelijk voorgeschreven 5 jaar. Deze maatregelen hebben een aanzienlijke impact op de duurzaamheid.	Er is gebruik gemaakt van de door RVO aangeboden sjablonen en EML en in afstemming met bevoegd gezag.		

Vragen	Brabantse Delta	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Zijn er resultaten/effecten bekend naar aanleiding van deze invulling? Zo ja, kunt u verder toelichten tot welke resultaten/effecten dit heeft geleid?	Deels Het waterschap geeft aan dat plannen worden gemaakt en projecten geprogrammeerd.	Ja De invulling is beoordeeld door de omgevingsdienst.	Onbekend Het waterschap geeft aan dat er momenteel geen uitgebreide analyses worden uitgevoerd over de impact van de energiebesparingsplicht. In de initiële planning van de maatregelen is wel een inschatting gemaakt van de verwachte impact, maar door een gebrek aan tijd en middelen wordt hier na uitvoering niet verder op gereflecteerd.	Deels De resultaten van de aanpak zijn gemengd. Ondanks de inspanningen, is het energieverbruik in totaal toegenomen. De energiebesparing die wordt behaald met maatregelen zoals het verduurzamen van verlichting is beperkt, vooral omdat de energiebehoefte van de zuiveringsinstallaties zo groot is.	Deels Het waterschap merkt dat er op sommige punten al energiebesparingen worden gerealiseerd. Tegelijkertijd worden maatregelen voortdurend geëvalueerd om verdere besparingen te identificeren en te implementeren.	Onbekend Het waterschap bevestigt dat de gegevens zijn aangeleverd bij het RVO, waarna deze zijn doorgestuurd naar de omgevingsdienst voor controle. Momenteel is het waterschap in gesprek met de omgevingsdienst over de aanlevering van gegevens met betrekking tot de onderzoeksplicht.	Nog niet Uit de analyse van het kWh-verbruik van aandrijvingen blijkt dat het rendabel is om diverse oude elektromotoren op nwt's te vervangen door zuinigere varianten. Het waterschap heeft zich voorgenomen om deze aanpak te implementeren.	Ja De opbrengst van de energiebesparingsplicht is relatief beperkt, mede omdat veel eenvoudig te realiseren energiebesparingsmaatregelen en al in eerdere trajecten zijn uitgevoerd. Binnen het MJA3-convenant hebben waterschappen aanzienlijke resultaten geboekt, waaronder ambitieuze energiebesparingen die vaak verder gingen dan de wettelijke vereisten.	Deels De plichten hebben geleid tot beter inzicht en meer aandacht voor energiebesparing. De hogere energie-efficiëntie is echter moeilijk te meten door invloeden zoals verbouwingen, weersomstandigheden en productiemutaties. Hoewel besparingsmaatregelen effect hebben, zijn ze moeilijk meetbaar. De grootste besparingen kwamen van de vervanging van beluchtingssystemen, maar deze effecten zijn niet zichtbaar in de laatste vijf jaar. Kleine maatregelen zijn nuttig, maar vallen weg naast de grotere besparingen. Om de werkelijke effecten te beoordelen, moeten prestatie-indicatoren en de	Nog niet Tijdens de uitvoering van de energiebesparingsplicht zijn meerdere relevante energiebesparende maatregelen geïdentificeerd die het waterschap kunnen helpen bij het besparen van energie. Momenteel worden deze maatregelen geborgd in de interne systemen en verder onderzocht op haalbaarheid.	Ja Het waterschap houdt de (verwachte) resultaten/effecten van de energiebesparende maatregelen bij.	Nee Er zijn nog geen resultaten of effecten bekend, aangezien het waterschap nog niet begonnen is met de implementatie van de maatregelen. De verwachting is echter dat de effecten relatief klein zullen zijn.
Hoe ervaart uw waterschap de administratieve lasten m.b.t. deze verplichting?	Hoog Er is veel werk gepaard gegaan met het aanleveren van gegevens voor 2023. Vanuit handhaving waren er veel extra handelingen nodig, afhankelijk van de locatie en de toegewezen handhaver. Dit vergde extra tijd en inspanning om aan de vereisten te voldoen.	Hoog Het waterschap ervaart de verplichting als veel werk. Tegelijkertijd erkent het waterschap dat de verplichting inzicht geeft.	Hoog Vooral door de grote hoeveelheid objecten verspreid over verschillende locaties. Deze taken komen bovenop het reguliere werk, wat het uitdagend maakt om aan de verplichtingen te voldoen.	n.v.t. Het waterschap geeft aan nog geen ervaring te hebben met de administratieve lasten van de plicht, omdat de aanpak van het waterschap tot nu toe reactief is.	Zeër hoog Het waterschap heeft veel locaties die moeten voldoen aan de informatieplicht.	Hoog De tool van het RVO werkte in de periode voorafgaand aan de aanleverdatum (begin december 2023) niet, wat leidde tot veel tijdsverlies en ergernis. Daarnaast is de tool zeer algemeen van opzet, waardoor deze slechts beperkt toepasbaar is voor waterschappen. Gezien deze problemen zijn de administratieve lasten volgens het waterschap onevenredig groot.	Zeër hoog De waterschapsector is al jarenlang actief op het gebied van verduurzaming, zoals e-opwek en e-besparing. Het waterschap voert jaarlijks een benchmark uit (Klimaatmonitor), en veel waterschappen zijn gecertificeerd op de CO2-prestatieladder. Ondanks deze bestaande inspanningen zorgt de verplichting voor een aanzienlijke extra administratieve last.	Hoog De administratieve belasting wordt als hoog ervaren, zeker in relatie tot de opbrengst van de geïdentificeerde maatregelen in termen van energiebesparing. De Informatie- en Onderzoeksplicht zijn ook vaak niet toegespitst op het type installaties dat het waterschap in beheer heeft. Dit zijn namelijk vaak onbemande, onverlichte en onverwachte installaties, waarbij processen worden toegepast die niet in de EML voorkomen.	Hoog De administratieve lasten rondom energiebesparing worden als redelijk zwaar ervaren door het waterschap, omdat veel relevante informatie, zoals de IE-classificatie van motoren, jaartallen en vermogens, niet in de systemen beschikbaar is en handmatig uit het veld moet worden gehaald.	Zeër hoog Het waterschap ervaart de administratieve lasten met betrekking tot de energiebesparingsplicht als zeer belastend. Voor elke locatie moet een uitgebreid rapport worden opgesteld. Vooral het verzamelen van de bewijslast om de onderzoeksplicht te onderbouwen, heeft veel tijd gekost, zowel van verschillende waterschappers als van een externe adviseur.	Hoog Het waterschap ervaart de administratieve lasten als onevenredig omdat het waterschap bovenwettelijk presteert voor deze verplichting.	Hoog Er moest een doorlichting plaatsvinden van tientallen objecten, wat tijd en middelen heeft gekost. De verwachte resultaten hiervan zijn echter relatief klein in verhouding tot de inspanning. Dit heeft geleid tot enige vertraging in het werk aan de energiestrategie, die naar verwachting een grotere impact zal hebben. Bovendien ervaart het waterschap het als vervelend dat andere waterschappen wel uitstel kregen, terwijl het waterschap daar geen gebruik van mocht maken.
Welke instantie voert toezicht en handhaving uit op deze verplichting voor uw waterschap (bijv. RVO, omgevingsdienst, gemeenten en/of provincie)?	Omgevingsdienst De Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant (OMWB) voert toezicht en handhaving uit.	Omgevingsdienst	Omgevingsdienst	Omgevingsdienst	Omgevingsdienst	RVO en omgevingsdienst	Omgevingsdienst	Omgevingsdienst	Omgevingsdienst	Omgevingsdienst	Omgevingsdienst	Omgevingsdienst
Hoe ervaart uw waterschap het toezicht op deze verplichting door deze instantie(s)?	Voor verbetering vatbaar Het waterschap ervaart het toezicht op deze verplichting door de omgevingsdienst als willekeurig. Hoewel er positieve aandacht is voor de grote zuiveringen, voelt het waterschap dat de prioriteiten waar de omgevingsdienst energie in steekt, soms willekeurig zijn. Er wordt veel aandacht besteed aan randvoorwaarden, maar het waterschap geeft aan dat er meer aandacht besteed mag worden aan de grotere verduurzamingskwesties.	Positief Het waterschap omschrijft het toezicht op de verplichting als goed. Tegelijkertijd geeft het waterschap aan dat het zelf hoge ambities heeft en dagelijks al bezig is met het nemen van energiebesparende maatregelen.	Voor verbetering vatbaar Het waterschap ervaart het toezicht op deze verplichting als een uitdaging, vooral door de samenwerking met meerdere omgevingsdiensten. Dit vereist veel coördinatie en maakt het lastig om uitzonderingen aan te stellen. Over het algemeen zijn de omgevingsdiensten meedenkend, maar het waterschap zou graag kortere lijntjes hebben voor een efficiëntere samenwerking.	Positief en wisselend Het waterschap geeft aan dat het verschildt per omgevingsdienst of het uitvoeren van toezicht en handhaving al op gang is gekomen. De ervaringen die er tot nu toe zijn, worden als goed beoordeeld.	Voor verbetering vatbaar Het waterschap ervaart het toezicht op deze verplichting soms als een extra belasting. Er wordt vaak op een zwart-wit manier gekeken, waardoor er veel tijd en moeite moet worden gestoken in het bewijzen of achterhalen of een maatregel al dan niet is genomen.	Wisselend Het waterschap ervaart RVO als lastig bereikbaar, en de medewerkers zijn onvoldoende bekend met de tool. Daarentegen is de samenwerking met de omgevingsdienst prettig en goed.	Positief Het waterschap ervaart het toezicht op deze verplichting door de betreffende instanties als gemakkelijk, positief en opbouwend.	Wisselend Het waterschap ervaart het toezicht op de verplichtingen als beperkt, met focus op de hoofdkantoren en grote zuiveringslocaties, die gemiddeld eens per twee jaar bezocht worden. Kleinere locaties krijgen minder frequent toezicht. De bezoeken zelf worden wel als positief ervaren.	Positief Het contact met de omgevingsdiensten verloopt over het algemeen goed. Er zijn meerdere energiecontroles geweest. Deze controles werden positief ervaren. Er was een bezoek van de omgevingsdienst op basis van de EML, wat goed verliep. Met de andere omgevingsdienst I is er weinig contact. Er is wel overleg geweest over de energiebesparingsplicht.	n.v.t. Het waterschap heeft tot op heden geen contact meer gehad met het bevoegd gezag na het indienen van de rapportages voor de energiebesparingsplicht.	n.v.t. Het waterschap heeft tot nu toe nog geen ervaring gehad met toezicht op de verplichting door de betreffende instantie(s). Er hebben nog geen controles plaatsgevonden.	Voor verbetering vatbaar Het waterschap ervaart het toezicht als relatief formeel en moeilijk bereikbaar. Bezoeken worden vaak pas kort van tevoren aangekondigd, waardoor er weinig gelegenheid is voor overleg. Ook was er weinig ruimte voor het bespreken van uitstel of het afstemmen van de aanpak.

Vragen	Brabantse Delta	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Hoe geeft het waterschap invulling aan de informatieplicht energiebesparing?	Het waterschap geeft aan dat de informatieplicht energiebesparing opgenomen is in het beleid, de plannen en in de processen van het waterschap.	Het waterschap heeft de grootverbruikers en mogelijke energiebesparende maatregelen in kaart gebracht. Ook maakte het waterschap gebruik van de Klimaatmonitor. Op deze wijze kon er vergeleken worden wat al goed ging en waar eventuele verbeterpunten liggen.	De invulling van de energiebesparingsplicht wordt gedaan per waardeketen (rwzi, gemalen, etc.). Om synergievoordelen te benutten wordt er wel een centrale coördinatie uitgevoerd vanuit de beleid en strategie afdeling. De praktische invulling hiervan is conform de standaard EML van RVO.	Het waterschap heeft invulling gegeven aan de informatieplicht energiebesparing door de maatregellijst bij RVO in te vullen. Daarbij geeft het waterschap aan dat de communicatie rondom deze invulling destijds niet goed verlopen is en als niet prettig ervaren wordt.	Het waterschap geeft invulling door het inventariseren van de genomen maatregelen, het opstellen van de benodigde rapportages en het melden van de gegevens in het portaal van RVO. Deze taken zijn uitbesteed aan een extern bureau, dat zorgt voor de uitvoering en verwerking van de benodigde informatie.	Het waterschap geeft invulling aan de energiebesparingsplicht door de aanlevering van zowel de informatieplicht als de onderzoeksplicht te coördineren vanuit het programma. Bij het indienen van de benodigde informatie is gebruikgemaakt van de voorgeschreven formats van het RVO.	Het waterschap geeft invulling aan de informatieplicht energiebesparing door te voldoen aan de vereisten van de Informatieplicht. Dit houdt in dat in de EML wordt aangegeven of een maatregel wordt doorgevoerd of niet.	Het waterschap blijft bepaalde onderdelen van de MIA3-aanpak vrijwillig toepassen vanwege zijn ambtelijke energiebesparingsdoelen. In 2023 nam het waterschap voor het eerst deel aan de Informatieplicht en Onderzoeksplicht, wat leidde tot enkele verplichte maatregelen. De impact hiervan is echter kleiner dan de resultaten van eerdere maatregelen uit het eigen Energie Efficiency Plan.	Het waterschap geeft invulling aan de informatieplicht energiebesparing door het indienen van EML-inventarisatielijsten bij RVO en het uitvoeren van drie energieonderzoeken op grote zuiveringsinstallaties.	Het waterschap heeft invulling gegeven aan door te rapporteren over de locaties die informatieplichtig zijn. Het projectteam energiebesparingsplicht heeft ervoor gezorgd dat, met behulp van de beschikbare sjablonen en de EML, de vereiste gegevens zijn aangeleverd bij de RVO.	Het waterschap geeft aan volgens wettelijke verplichting invulling te geven aan de verplichting.	Het waterschap voldoet aan de informatieplicht energiebesparing door twee objecten die aan de verplichting moeten voldoen, te laten doorlichten door een extern bedrijf. Er is gekozen voor een extern bedrijf vanwege lage capaciteit bij eigen medewerkers. Het inhuren van een extern bedrijf kostte minder tijd en het bedrijf beschikt bovendien over de nodige expertise.
Voldoet deze invulling aan de wet- en regelgeving?	Ja	Ja	Ja Het waterschap geeft aan dat een deel van de opgenomen maatregelen vanuit eerdere energiebesparingsrondes al is uitgevoerd. Voor de meest recente ronde geldt echter dat de maatregelen nog niet zijn uitgevoerd en dat er nog geen concrete planning is opgesteld. Met de aanstelling van een nieuwe collega op deze functie wordt verwacht dat de uitvoering binnenkort weer wordt opgepakt.	Onbekend Het is voor het waterschap onduidelijk of het waterschap voldoet aan de wet- en regelgeving, omdat de ingevulde maatregelenlijsten vanwege een storing niet ontvangen zijn door de omgevingsdiensten.	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja Er is gebruik gemaakt van de door RVO aangeboden sjablonen en EML.	Ja	Ja
Zijn er resultaten/effecten bekend naar aanleiding van deze invulling? Zo ja, kunt u verder toelichten tot welke resultaten/effecten dit heeft geleid?	Nog niet Het waterschap is bezig met de implementatie van maatregelen.	Nog niet Het waterschap geeft aan dat de implementatie op natuurlijke vervangingsmomenten zal plaatsvinden.	Onbekend Het waterschap geeft aan dat er momenteel geen uitgebreide analyses worden uitgevoerd over de impact van de energiebesparingsplicht. In de initiële planning van de maatregelen is wel een inschatting gemaakt van de verwachte impact, maar door een gebrek aan tijd en middelen wordt hier na uitvoering niet verder op gereflecteerd.	Onbekend Het is voor het waterschap onduidelijk of het waterschap voldoet aan de wet- en regelgeving, omdat de ingevulde maatregelenlijsten vanwege een storing niet ontvangen zijn door de omgevingsdiensten.	Nog niet De inventarisatie heeft geresulteerd in een overzicht van de nog niet getroffen maatregelen. Deze maatregelen worden, waar mogelijk, geïntegreerd in het GOP om te zorgen voor een structurele en efficiënte implementatie.	Ja De omgevingsdienst heeft vastgesteld dat het waterschap voldoet aan de geldende wet- en regelgeving van de informatieplicht. Een bevestigingsbrief waarin dit wordt weergegeven verwacht het waterschap binnenkort.	Deels Het waterschap geeft aan dat nog veel maatregelen moeten worden uitgevoerd. Een besparing is bovendien vaak niet terug te zien op het totale verbruik van een asset. Tot slot is het verbruik afhankelijk van de hoeveelheid heerslag, waardoor het niet goed zichtbaar is wat het effect van een energiebesparende maatregel is.	Ja Er zijn uit de Informatieplicht enkele verplichte maatregelen naar voren gekomen op het gebied van bijvoorbeeld verlichting, isolatie en de regeling van verwarming. De opbrengst hiervan is echter zeer beperkt ten opzichte van het totale energieverbruik en ten opzichte van andere energiemaatregelen die de afgelopen jaren zijn genomen op basis van ons eigen beleid.	Deels De invulling van de energiebesparingsplicht heeft geleid tot beter inzicht en meer aandacht voor energiebesparing. Dit heeft de energie-efficiëntie verhoogd, hoewel het effect moeilijk te analyseren is door storende invloeden zoals verbouwingen, weersomstandigheden en productiemutaties. Voor het zuiveringsproces worden steeds beter prestatie-indicatoren gebruikt. Deze ontwikkelingen moeten verder versterkt worden en uitgebreid naar de andere onderdelen van de bedrijfsvoering, zoals het watersysteem en facilitair beheer.	Nog niet Tijdens de uitvoering van de informatieplicht zijn meerdere relevante energiebesparende maatregelen geïdentificeerd die het waterschap kunnen helpen om energie te besparen. Deze mogelijke maatregelen worden momenteel geborgd in de interne systemen van het waterschap en verder onderzocht op hun haalbaarheid.	Ja Het waterschap houdt de (verwachte) resultaten/effecten van de energiebesparende maatregelen bij.	Nee Er zijn nog geen resultaten of effecten bekend, omdat dit pas duidelijk zal worden zodra er een plan voor de implementatie is. De verwachting is echter dat de effecten relatief klein zullen zijn.

Vragen	Brabantse Delta	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Hoe ervaart uw waterschap de administratieve lasten m.b.t. deze verplichting?	Hoog Het voelt vaak als een administratieve verplichting, die niet altijd direct bijdraagt aan de verduurzaming van de organisatie. Daarnaast waren de templates van de RVO lastig in gebruik; kleine fouten, zoals een punt of komma op de verkeerde plaats, maakten het bestand onbruikbaar. Dit zorgde ervoor dat het waterschap veel tijd moest investeren om de templates in te vullen.	Hoog Het waterschap geeft aan dat de inventarisatie het meeste werk vergde, omdat dit voor veel locaties moest worden uitgevoerd.	Hoog De administratieve lasten zijn fors, vooral omdat het ophalen van alle gebouwinformatie complex is. Sommige informatie is zo specialistisch dat deze kennis niet intern beschikbaar is, waardoor externe hulp noodzakelijk is. Bovendien zijn de gebouwen niet uniform, wat maatwerk per locatie vereist.	Hoog Het waterschap ervaart de administratieve lasten als onhandig. De lijst is enorm, en de verwerking ervan is tot op heden waarschijnlijk niet goed verlopen, doordat de website van RVO destijds in storing was.	Hoog Het waterschap ervaart de administratieve lasten met betrekking tot deze verplichting als hoog. Er zijn daarnaast verschillende verzoeken ontvangen van omgevingsdiensten om rapportages aan te leveren, terwijl deze rapportages al tijdig bij RVO waren ingediend.	Hoog De tool van het RVO werkte in de periode voorafgaand aan de aanleverdatum (begin december 2023) helemaal niet, wat leidde tot veel tijdsverlies en ergernis. Daarnaast is de tool te algemeen, waardoor deze slechts beperkt toepasbaar is voor waterschappen. Dit heeft geleid tot onevenredig grote administratieve lasten.	Zeer hoog De waterschapsector is al jarenlang actief op het gebied van verduurzaming, zoals e-opwek en e-besparing. Het waterschap voert jaarlijks een benchmark uit (Klimaatmonitor), en veel waterschappen zijn gecertificeerd op de CO2-prestatieladder. Ondanks deze bestaande inspanningen zorgt de verplichting voor een aanzienlijke extra administratieve last.	Hoog De administratieve belasting van de Informatieplicht en Onderzoeksplicht worden als hoog ervaren, zeker in relatie tot de opbrengst van de geïdentificeerde maatregelen in termen van energiebesparing. De Informatie- en Onderzoeksplicht zijn ook vaak niet toegespitst op het type installaties dat het waterschap in beheer heeft. Dit zijn namelijk vaak onbemande, onverlichte en onverwarme installaties, waarbij processen worden toegepast die niet in de EML voorkomen.	Hoog De invulling van de energiebesparingsplicht heeft geleid tot beter inzicht en meer aandacht voor energiebesparing. Dit heeft de energie-efficiëntie verhoogd, hoewel het effect moeilijk te analyseren is door storende invloeden zoals verbouwingen, weersomstandigheden en productiemutaties. Voor het zuiveringsproces worden steeds beter prestatie-indicatoren gebruikt. Deze ontwikkelingen moeten verder versterkt worden en uitgebreid naar de andere onderdelen van de bedrijfsvoering, zoals het watersysteem en facilitair beheer.	Zeer hoog De administratieve lasten die komen kijken bij het invullen van de diverse sjablonen informatieplicht zijn als zeer belastend ervaren. Ondanks het zeer laag beschikbaar stellen van de XML-upload heeft deze uiteindelijk het proces wel versneld. Daarnaast sluit de beschikbare EML-lijst totaal niet aan bij de processen en het energieverbruiksprofiel van een waterschap. Dit brengt veel administratieve lasten met zich mee voor maatregelen die nauwelijks tot niets bijdragen aan de energiereductie voor het waterschap.	Positief Het waterschap ervaart de administratieve lasten met betrekking tot deze verplichting als positief, aangezien het hen inzicht biedt in de situatie.	Zeer hoog Het waterschap ervaart de administratieve lasten van deze verplichting als zeer hoog. Twee grote objecten moesten volledig doorgelicht worden, waarvoor een extern bedrijf is ingehuurd.
Welke instantie voert toezicht en handhaving uit op deze verplichting voor uw waterschap (bijv. RVO, omgevingsdienst, gemeenten en/of provincie)?	Omgevingsdienst De Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant (OMWB) voert toezicht en handhaving uit.	Omgevingsdienst	Omgevingsdienst	Omgevingsdienst	Omgevingsdienst	RVO en omgevingsdienst	Omgevingsdienst	Omgevingsdienst	Omgevingsdienst	Omgevingsdienst	Omgevingsdienst	Omgevingsdienst
Hoe ervaart uw waterschap het toezicht op deze verplichting door deze instantie(s)?	Voor verbetering vatbaar Het waterschap ervaart het toezicht op deze verplichting door de omgevingsdienst als willekeurig. Hoewel er positieve aandacht is voor de grote zuiveringen, voelt het waterschap dat de prioriteiten waar de omgevingsdienst energie in steekt, soms willekeurig zijn. Er wordt veel aandacht besteed aan randvoorwaarden, maar het waterschap geeft aan dat er meer aandacht besteed mag worden aan de grotere verduurzamingskwesties.	Positief Het waterschap omschrijft de relatie met de omgevingsdienst als goed. De communicatie tussen het waterschap en de omgevingsdienst verloopt goed en wordt gekenmerkt door korte lijnen. Het waterschap heeft nog geen contact gehad met de andere omgevingsdienst.	Voor verbetering vatbaar Het waterschap ervaart het toezicht op deze verplichting als een uitdaging, vooral door de samenwerking met meerdere omgevingsdiensten. Dit vereist veel coördinatie en maakt het lastig om uitzonderingen aan te kaarten of vragen te stellen. Over het algemeen zijn de omgevingsdiensten meedenkend, maar het waterschap zou graag kortere lijntjes hebben voor een efficiëntere samenwerking.	Positief en wisselend Het waterschap geeft aan dat het verschilt per omgevingsdienst of het uitvoeren van toezicht en handhaving al op gang is gekomen. De ervaringen die er tot nu toe zijn, worden als goed beoordeeld.	Voor verbetering vatbaar Het waterschap ervaart het toezicht op deze verplichting soms als een extra belasting. Er wordt vaak op een zwart-wit manier gekeken, waardoor er veel tijd en moeite moet worden gestoken in het bewijzen of achterhalen of een maatregel al dan niet is genomen.	Wisselend Het waterschap ervaart RVO als lastig bereikbaar, en de medewerkers zijn onvoldoende bekend met de tool. Daarentegen is de samenwerking met de omgevingsdienst prettig en goed.	Positief Het waterschap ervaart het toezicht op deze verplichting door de betreffende instanties als gemoedelijk, positief en opbouwend.	Wisselend Het waterschap ervaart het toezicht op de verplichtingen als beperkt, met focus op de hoofdkantoren en grote zuiveringslocaties, die gemiddeld eens per twee jaar bezocht worden. Kleinere locaties krijgen minder frequent toezicht. De bezoeken zelf worden wel als positief ervaren.	Positief Het waterschap ervaart het toezicht op deze verplichting als beperkt, met focus op de hoofdkantoren en grote zuiveringslocaties, die gemiddeld eens per twee jaar bezocht worden. Kleinere locaties krijgen minder frequent toezicht. De bezoeken zelf worden wel als positief ervaren.	n.v.t.	n.v.t.	Voor verbetering vatbaar Het waterschap ervaart het toezicht als relatief formeel en moeilijk bereikbaar. Bezoeken worden vaak pas kort van tevoren aangekondigd, waardoor er weinig gelegenheid is voor overleg. Ook was er weinig ruimte voor het bespreken van uitstel of het afstemmen van de aanpak.
Label C verplichting												
Hoe geeft het waterschap invulling aan de label C verplichting voor kantoorgebouwen?	Het waterschap geeft aan dat rondom de kantoorgebouwen, afhankelijk van de gebruikersfunctie, een labelverplichting kan gelden. Ongeveer 80% van de kantoren valt onder de label C verplichting. Het waterschap heeft als beleid opgesteld om naar label A te werken, wat een aanzienlijke verduurzaming van de gebouwen mogelijk maakt.	Alle gebouwen van het waterschap hebben energielabel A, behalve de onbemande zuiveringen. Het waterschap heeft bewust gekozen om minder energie te steken in het energetisch verbeteren van onbemande zuiveringen omdat hier slechts een paar uur per week mensen zijn. Het zou daarom niet rendabel zijn om label A toe te passen op deze locaties.	Het waterschap heeft eerder een grootschalig traject doorlopen om te voldoen aan de Label C-verplichting voor kantoorgebouwen. Momenteel voldoen alle gebouwen, behalve twee uitzonderingen. Deze uitzonderingen zijn bekend bij de verantwoordelijke instantie, en de unieke situaties rondom deze gebouwen zorgen ervoor dat zij niet hoeven te voldoen aan de verplichting.	Het waterschap geeft invulling aan de label C verplichting voor kantoorgebouwen door deze op te nemen in het regulier onderhoud.	Het hoofdkantoor beschikte al over een label A na een recente renovatie. Na de bekendwording van de verplichting is een tweede kantoorlocatie geïnspecteerd en voorzien van label B. Er waren geen aanvullende maatregelen nodig om aan de verplichting te voldoen.	Alle gebouwen van het waterschap hebben minimaal label C. Het beleid richt zich verder op het nemen van maatregelen om de organisatie als geheel te verduurzamen.	Het waterschap geeft invulling aan de label C verplichting door te controleren in hoeverre de gebouwen onder de verplichting vallen. Als dat het geval is, worden de benodigde maatregelen doorgevoerd om aan de eisen te voldoen.	Het waterschap heeft de label C verplichting voor kantoorgebouwen ingevuld door kantoren al geruime tijd van een A-label te voorzien. Ook de buitenlocaties die onder het beheer van facilitair vallen, voldoen aan deze labelverplichtingen.	Het waterschap geeft invulling aan de label C verplichting voor kantoorgebouwen door twee kantoren onder de labelplicht te plaatsen. Beide locaties worden binnenkort verbouwd, en daarom is in 2022 een voorlopig energielabel opgesteld. Na verbouwingen worden definitieve labels vastgesteld en afgemeld bij de RVO. Het voorlopige label is A+, en verdere verbeteringen worden doorgevoerd om ruim aan de eisen te voldoen.	Momenteel heeft het waterschap labels A en A+ voor zijn kantoorgebouwen. De overige locaties vallen niet onder de label C verplichting, wat betekent dat deze geen verdere aanpassingen nodig hebben om aan de verplichting te voldoen.	Het waterschap geeft aan label A te hebben waar nodig.	Het waterschap heeft energielabels aangevraagd toen dit verplicht werd. Alle kantoren voldeden al aan de label C verplichting.
Voldoet deze invulling aan de wet- en regelgeving?	Ja	Ja	Ja Met uitzondering van de twee bovengenoemde panden.	Deels Op de meeste locaties voldoet het waterschap aan de wet- en regelgeving. Locaties waar niet of nauwelijks personeel aanwezig is, voldoen (nog) niet allemaal aan de eisen.	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Nog niet De gekozen aanpak is pragmatisch en uitlegbaar, maar voldoet formeel nog niet aan de wet, aangezien de afmelding nog niet heeft plaatsgevonden. Het definitieve label C of beter wordt per 1 juli 2024 behaald.	Ja Er is onderzoek uitgevoerd volgens de label C richtlijnen.	Ja De gebouwen die aan deze verplichting moesten voldoen, voldoen al aan de eisen.

Vragen	Brabantse Delta	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Zijn er resultaten/effecten bekend naar aanleiding van deze invulling? Zo ja, kunt u verder toelichten tot welke resultaten/effecten dit heeft geleid?	Het waterschap geeft aan gecertificeerd te zijn.	Nee Er wordt nog aan de verplichting gewerkt.	Nee	Deels Het waterschap vindt het moeilijk om een concreet antwoord te geven op deze vraag. Voor zover bekend, voldoen de gebouwen aan de verplichting.	Ja Het hoofdkantoor beschikte al over een label A na een recente renovatie. Na de bekendwording van de verplichting is een tweede kantoorlocatie geïnspecteerd en voorzien van label B.	Ja Energielabels worden aangevraagd en maatregelen worden, indien noodzakelijk, genomen om de verduurzaming verder te waarborgen.	Nog niet De zes bedrijfsgebouwen staan op de planning en worden samen verduurzaamd in één programma. Twee van deze gebouwen vallen onder de verplichting, terwijl de andere vier het waterschap zelf meeneemt in de verduurzaming. Dit wordt naar verwachting uitgevoerd tussen 2025 en 2026.	Ja Door het voldoen aan de label C verplichting zijn de energiekosten gedaald. De daling in energiekosten is voornamelijk het resultaat van het eigen beleid van het waterschap, met name door de maatregelen die zijn genomen voor de kantoren. De label C verplichting heeft hierbij een kleinere rol gespeeld, aangezien er weinig aanvullende maatregelen zijn getroffen om de labels te behalen. De bezoeken van de omgevingsdienst bij de kantoren hebben wel geleid tot meer gerichte energiebesparingsmaatregel en.	Ja De resultaten van de label-C eis zijn voor het waterschap nihil. Het label heeft wel enig inzicht geboden, maar de interne duurzaamheidsdoelen en de ambitie om op termijn aardgasvrij te worden, gingen al verder. Het aanvullend onderzoek en advies heeft meer inzicht gegeven in mogelijke maatregelen voor verbetering van de energie-efficiëntie en verduurzaming.	Ja Voor de kantoorgebouwen die onder de verplichting vielen, is het waterschap erin geslaagd om het vereiste energielabel C te behalen.	Ja Het waterschap houdt de (verwachte) resultaten/effecten van de energiebesparende maatregelen bij.	n.v.t. Er zijn geen aanvullende resultaten of effecten mogelijk. De gebouwen die aan deze verplichting moesten voldoen, voldoen al aan de eisen.
Hoe ervaart uw waterschap de administratieve lasten m.b.t. deze verplichting?	Laag Het waterschap geeft aan dat waterschappen zijn al volop bezig met verduurzaming en nemen veel maatregelen, waardoor de extra administratieve verplichtingen in hun geval niet altijd als noodzakelijk worden ervaren.	Laag Het waterschap geeft aan weinig administratieve lasten te ervaren voor deze verplichting. De invulling is in goed contact en spoedig met een medewerker van het waterschap verlopen. Er is een rapport opgesteld per kantoorgebouw.	Laag	Laag Het waterschap ervaart de administratieve lasten met betrekking tot deze verplichting als beperkt, omdat het waterschap al voldoet aan de verplichting.	Neutraal Het waterschap ervaart de administratieve lasten met betrekking tot deze verplichting als te doen.	Laag Het waterschap ervaart de administratieve lasten met betrekking tot deze verplichting als minimaal, aangezien dit onderdeel is van de reguliere werkwijze en dus geen extra administratieve lasten met zich meebrengt.	Neutraal Het waterschap ervaart de administratieve lasten met betrekking tot deze verplichting als redelijk en proportioneel.	Laag Het waterschap ervaart de administratieve lasten als beperkt, aangezien het voldoen aan de verplichting is ingebed in de reguliere onderhoudsplanning.	Neutraal De inspanning en administratieve last van de labelverplichting zijn overzichtelijk en beperkt.	Laag Het waterschap ervaart de administratieve lasten met betrekking tot de label C verplichting als zeer beperkt.	Positief Het waterschap ervaart de administratieve lasten als prima en noodzakelijk.	Laag Het waterschap ervaart de administratieve lasten als laag. Het aanvragen van energielabels kostte niet veel tijd.
Welke instantie voert toezicht en handhaving uit op deze verplichting voor uw waterschap (bijv. RVO, omgevingsdienst, gemeenten en/of provincie)?	Omgevingsdienst De Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant (OMWB) voert toezicht en handhaving uit.	Onbekend Het waterschap ervaart onduidelijkheid over wie verantwoordelijk is voor het toezicht. Het lijkt alsof er geen toezichthouder actief is.	RVO	Omgevingsdienst	Gemeente	RVO en omgevingsdienst	Gemeente	Omgevingsdienst	RVO en gemeenten	Omgevingsdienst	Omgevingsdienst	Omgevingsdienst
Hoe ervaart uw waterschap het toezicht op deze verplichting door deze instantie(s)?	Voor verbetering vatbaar Het waterschap geeft aan dat ze liever meer inhoudelijke gesprekken zouden willen hebben over verduurzaming en de bijbehorende verplichtingen, in plaats van snel afgeronde handavingsacties. Ze ervaren dat de handhavers vaak niet genoeg diepgaande kennis hebben van de specifieke situatie van het waterschap, waardoor de gesprekken minder effectief zijn.	n.v.t. n.v.t.	n.v.t. Het waterschap geeft aan geen specifieke opmerkingen te hebben over het toezicht en handhaving.	Positief en wisselend Het waterschap geeft aan dat het verschilt per omgevingsdienst of het uitvoeren van toezicht en handhaving al op gang is gekomen. De ervaringen die er tot nu toe zijn, worden als goed beoordeeld.	Het waterschap heeft nog geen toezicht of controle gehad van de betreffende instantie	n.v.t.	Positief Het wordt als opbouwend gezien. Er wordt duidelijk uitgelegd waarom bepaalde zaken aangepakt moeten worden. Het gesprek verloopt op een gelijkwaardige manier, en de contacten met de gemeente zijn goed, aangezien er regelmatig interactie is.	Wisselend Het waterschap ervaart het toezicht door de omgevingsdienst als zeer gericht op de details, ondanks dat de verplichting gericht is op het behalen van energielabel A. De bezoeken van de omgevingsdienst bij de kantoren hebben wel geleid tot meer gerichte energiebesparingsmaatregel en.	n.v.t. Het waterschap geeft aan (nog) geen ervaring hiermee te hebben.	n.v.t. Na het indienen van de rapportages is er tot op heden geen contact meer geweest met het bevoegd gezag over de plicht.	n.v.t. Het waterschap heeft tot nu toe nog geen ervaring gehad met toezicht op de verplichting door de betreffende instantie(s). Er hebben nog geen controles plaatsgevonden.	n.v.t. Het waterschap geeft aan hier nog geen ervaring mee te hebben.
Informatiedeling algemeen bestuur												
Hoe wordt het algemeen bestuur op de hoogte gehouden van de resultaten van de bovenstaande verplichtingen (Energiebesparingsplicht, Informatieplicht energiebesparing, Label C verplichting voor kantoorgebouwen)?	• Het waterschap heeft eenmaal per jaar een directiebeoordeling, waarin het onderwerp van energiemanagement aan de directie wordt gerapporteerd. • Het algemeen bestuur stelt doorgaans geen vragen over de verplichtingen. • Voldoen aan de verplichtingen heeft voor het algemeen bestuur geen hoge prioriteit.	• Het algemeen bestuur wordt niet structureel geïnformeerd over de naleving van verplichtingen; dit gebeurt meestal pas bij non-compliance. • De directie is via management-beoordelingen op de hoogte. • Voldoen aan verplichtingen heeft prioriteit. • Het algemeen bestuur stelt zelden vragen over deze verplichtingen; de directie brengt ze meestal ter sprake.	• Het waterschap heeft eenmaal per jaar een directiebeoordeling, waarin het onderwerp van energiemanagement aan de directie wordt gerapporteerd. • Het algemeen bestuur stelt doorgaans geen vragen over de verplichtingen. • Voldoen aan de verplichtingen heeft voor het algemeen bestuur geen hoge prioriteit.	• Het algemeen bestuur is op de hoogte van de verplichtingen. De informatie wordt doorgegeven aan het afdelingshoofd, die het vervolgens doorgeeft aan de directieraad en het dagelijks bestuur. • Het waterschap geeft aan dat het thema energie in de rapportages wordt opgenomen. • Het voldoen aan de verplichtingen krijgt steeds meer prioriteit binnen het algemeen bestuur, vooral omdat de omgevingsdiensten nu actief controleren. • Het algemeen bestuur stelt nog niet specifiek veel vragen over de verplichtingen, maar wel over energieregerelateerde onderwerpen.	• Het waterschap houdt het Algemeen Bestuur op de hoogte van de resultaten van de bovengenoemde verplichtingen via de manager Zuiver. • De verplichtingen zijn een vast onderdeel van het Portefeuillehoudersoverleg. • Het Algemeen Bestuur stelt vragen over de verplichtingen. • Het voldoen aan de verplichtingen is voor het Algemeen Bestuur belangrijk.	• Het algemeen bestuur wordt periodiek geïnformeerd over de resultaten van de verplichtingen. • Het algemeen bestuur wordt geïnformeerd via schriftelijke rapportages en updates. • Het voldoen aan de verplichtingen draagt bij aan de prioriteiten die het bestuur heeft gesteld. • Er worden vragen gesteld door het algemeen bestuur indien rapportages en/of updates aanleiding geven tot vragen.	• Het algemeen bestuur wordt op de hoogte gehouden van de resultaten van de verplichtingen via een jaarlijkse rapportage over de voortgang van het klimaatbeleid. • De verplichtingen worden niet elk jaar als vast onderdeel benoemd in de rapportages. • Voldoen aan de verplichtingen heeft prioriteit voor het algemeen bestuur. • Het algemeen bestuur stelt doorgaans geen vragen over de verplichtingen.	• Het algemeen bestuur wordt periodiek op de hoogte gehouden van de voortgang van de verplichtingen via de bestuursmonitor. • Het dagelijks bestuur is zich onvoldoende bewust van de verplichtingen en de landelijke ambities voor waterschappen. • Er worden vragen gesteld in de algemene vergadering, vooral over de doelstellingen en de noodzaak om actie te ondernemen.	• Het algemeen bestuur is op de hoogte van de verplichtingen door middel van de bestuurlijke rapportagecyclus. • Er worden af en toe vragen gesteld door het algemeen bestuur. • Het voldoen aan de verplichtingen heeft prioriteit voor het Algemeen Bestuur.	• Het bestuur wordt op de hoogte gehouden van de resultaten van de verplichtingen via voortgangsrapportages. • Voldoen aan de verplichtingen heeft minder prioriteit dan de bredere, ambitieuzere doelstellingen van het waterschap. • Het dagelijks bestuur stelt wel eens algemene vragen over de verplichtingen, maar er is vaak geen verdere terugkoppeling op deze vragen.	• Het waterschap geeft aan het algemeen bestuur voortdurend proactief en reactief op de hoogte te houden van de verplichtingen. • De verplichtingen zijn geen vast onderdeel van het jaarlijkse proces. • Voldoen aan de verplichtingen heeft prioriteit voor het algemeen bestuur. • Het algemeen bestuur heeft vragen gesteld.	• Het algemeen bestuur wordt op de hoogte gehouden via de reguliere P&C-cyclus. • Bestuurlijk ligt de nadruk meer op de grotere onderwerpen, zoals netcongestie. De verplichtingen krijgen hierdoor minder aandacht. • Er worden geen specifieke vragen over de verplichtingen gesteld.